

Беларуская лацініца (Беларуская латыніца)

Разам з кірыліцай у беларускай мове ўжываецца лацінскі альфабэт — *лацініца*:

A B C Ć Č D (DŽ DZ) E F G H I J K L Ĺ M N Ń O P R S Ś Š T U Ů V Y Z Ž Ž

Ніжэй паказана лацініца з адпаведнымі літарамі кірыліцы і наадварот — кірыліца з адпаведнымі літарамі лацінкі.

лацініца →	кірыліца	кірыліца →	лацініца
a	а	а	a
b	б	б	b
c	ц	в	v
ć	ць	г	h / g
č	ч	д	d
d	д	е	je / ie / e
e	э	ё	jo / io / o
f	ф	ж	ž
g	г (гук [г] выбухны)	з	z
h	г (гук [г] трывальны)	і	i
i	і	й	j
j	й	к	k
k	к	л	l
l	ль	м	m
l̥	л	н	n
m	м	о	o
n	н	п	p
ń	нь	р	r
o	о	с	s
p	п	т	t
r	р	у	u
s	с	ў	ũ
ś	сь	ф	f
š	ш	х	ch
t	т	ц	c
u	у	ч	č
ũ	ў	ш	š
v	в	ы	y
y	ы	ь	—
z	з	э	e
ž	зь	ю	ju / iu / u
ž	ж	я	ja / ia / a

Зазначце.

1) У лацініцы, у адрозьненні ад кірыліцы, менш галосных і больш зычных літараў.

Галосныя літары: a e i o u y

Зычныя літары: b c ċ č d (dž dz) f g h j k l Ĺ m n Ń p r s ś š t Ů v z ž ž

2) У лацініцы няма мяккага знака **Ь**.

Таму зычныя **Ć, Ń, Ś, Ź** — заўсёды мяккія і адрозніваюцца ад аналягічных цвёрдых літараў **C, N, S, Z** спецыяльным дыакрытычным знакам: **піць = pić, нясьці = niaćci, адрозьненні = adroźnieńni**. Аднак для літар **L** і **Ł** усё наадварот! Літара **L** — мяккая, а літара **Ł** — цвёрдая: **літара = litara, палац = pałac, люстэрка = lusterka, пачакальня = pačakalnia, малако = małako**.

3) У літар **Ż, Ś, Č, Ů** знаходзім іншы дыакрытычны знак, які паказвае не мяккасць, а гук: **шчупак = szczupak, чараўнік = čaraŭnik, дождж = doždž, аўтар = aŭtar**.

4) Лацінка абыходзіцца бязь літар **Я, Е, Ё, Ю**. Таму:

- пасля галосных і на пачатку словаў пішам:

Я	JA	сьветлая = śvietłaja, явар = javar, яскравы = jaskrawy
Е	JE	ежа = jeża, прыедзе = przyjedzie, тое = toje
Ё	JO	ёсьць = jość, знаёмства = znajomstva, маёнтак = majontak
Ю	JU	Юля = Jula, ведаю = wiedaju, забаўляюцца = zabaŭlajucca

- пасля зычных (акрамя мяккай літары **L**) пішам:

Я	IA	вячэра = viačera, няня = niania, сям'я = siamja
Е	IE	сьвет = śviet, мейсца = miejsca, поўдзень = poŭdzień
Ё	IO	сёлета = siołeta, цётка = ciotka, зёлкі = ziolki
Ю	IU	сюды = siudy, касцюм = kaścium, усю = usiu

- пасля мяккай літары **L** пішам:

Я	A	рэклама = reklama, пляц = plac, ляжыць = lażyć
Е	E	лес = les, вяселье = wiasielle, тэлефануе = telefonuje
Ё	O	лёс = los, лёд = lod, жыльлё = żyłło, далёка = daloła
Ю	U	любіць = lubić, куплю = kuplu, дзіўлюся = dziŭlusia

5) У лацінцы адсутнічае апостраф ('): **узмор'е = uzmorje, надвор'е = nadvorje, сям'я = siamja, бар'ер = barjer, кан'юнктура = kanjunktura**.

6) У кірыліцы літары **Е** адпавядае гук [e], аднак у лацінцы літара **E** перадае гук [э]: **гэты = hety, фатэль = fatel, шэсьць = šeść, цэгла = cegła, дрэва = drewa**.

7) Гук [x] у лацінцы перадаецца дыфтонгам **CH**: **хадзіць = chadzić, хвалявацца = chwalavacca, хто = chto, падхапіць = padchapić, хораша = choraša**.

8) Лацінская літара **G** перадае выбухны гук [g], які ў беларускай мове часцей за ўсё сустракаецца ў злучэннях літараў **зг**: **мазгі = mazgi, згваліць = zgwałcić, розгі = rozgi**. Аднак, ёсьць і шэраг іншых словаў з гукам [g]: **цэгла = cegła, ганак = ganak, гузік = guzik**.

9) У астатнім правілы вымаўленьня, пісьма і чытаньня ў лацінцы такія, як і ў кірыліцы.

Karotkija i prostyja razmovy (čytajcie ŭhołas)

— Niaŭžo vy začyniajeciesia?
— Vybačajcie, u nas techničny pierapynak.
— A mnie ż hetak pilna treba zapłacić za kamunalnyja pasłuhi!
— Što za biada, dawajcie vaš kvitok.

— Няўжо вы зачыняецеся?
— Выбачайце, у нас тэхнічны перапынак.
— А мне ж гэтак пільна трэба заплаціць за камунальныя паслугі!
— Што за бяда, давайце ваш квіток.

<p>— Dzie tyja dziaŭčaty?</p> <p>— U wiečary jany buduć u nas na imprezie.</p> <p>— Ale Ź ci paznaju ja ich?</p> <p>— Adrazu paznaješ, bo ichny vyhlad nadta admietny: jany ũ nacyjanalnych strojach. Hetkich strojaŭ na ũsim instytutcie ni ũ koha niama.</p>	<p>— Дзе тыя дзяўчаты?</p> <p>— Увечары яны будуць у нас на імпрэзе.</p> <p>— Але ж ці пазнаю я іх?</p> <p>— Адразу пазнаеш, бо іхні выгляд надта адметны: яны ў нацыянальных строях. Гэткіх строяў на ўсім інстытуце ні ў кога няма.</p>
<p>— Dobry dzień, dziadźka Andrej!</p> <p>— Zdaroŭ, žeŭżyk. A dzie Ź baćki?</p> <p>— Zaraz pryjduć. Zajšli ũ kramu.</p> <p>— Nu, jak ty duŹ-zdaroŭ? Ci padros za leta?</p> <p>— My byli na mory, dziadźka Andrej.</p> <p>— Na mory? A dzie Ź heta?</p> <p>— U Turcyi, na Ehiejskim mory. Jano ciopłaje, łaskavaje. I vada ũ im čystaja, prazrystaja.</p>	<p>— Добры дзень, дзядзька Андрэй!</p> <p>— Здароў, жэўжык. А дзе ж бацькі?</p> <p>— Зараз прыйдуць. Зайшлі ў краму.</p> <p>— Ну, як ты дуж-здараў? Ці падрас за лета?</p> <p>— Мы былі на моры, дзядзька Андрэй.</p> <p>— На моры? А дзе ж гэта?</p> <p>— У Турцыі, на Эгейскім моры. Яно цёплае, ласкавае. І вада ў ім чыстая, празрыстая.</p>
<p>— Dobry dzień! Kampanija «Čmiel». Słuchaju vas.</p> <p>— Dabrydzień! Nas zacikaviła vaša pradukcyja, majem namier kupić. Chacieli b siońnia padjechać i zaklučyć damovu.</p> <p>— Kali łaska, pryjaždźajcie. My pracujem ad 9 da 18 hadzinaŭ.</p>	<p>— Добры дзень! Кампанія «Чмель». Слухаю вас.</p> <p>— Дабрыдзень! Нас зацікавіла ваша прадукцыя, маем намер купіць. Хацелі б сёння пад'ехаць і заключыць дамову.</p> <p>— Калі ласка, прыяжджайце. Мы працуем ад 9 да 18 гадзінаў.</p>
<p>— Dzie ty hetak zatrymałasja?</p> <p>— Dyk siońnia Ź u škole byŭ baćkoŭski schod.</p> <p>— Nu i što skazała nastaŭnica pra našaha Paŭłu?</p> <p>— Nu, što. Z movami ũ jaho narmalova. A voś matematyka... Nastaŭnica kaŹa, što treba padciahnuć navyki rachavańnia.</p> <p>— A jak pavodziny?</p> <p>— O-o-o, tut jaho treba dukavać a dukavać. Na pierapynkach lotaje, niesłuch hety. Viedaješ, što było? Naskočyŭ na dyrektara školy, i nastaŭnica mieła vymovu.</p> <p>— Bačyš, za hetymi kamandziroŭkami dzicia zusim razbeściłasja.</p>	<p>— Дзе ты гэтак затрымалася?</p> <p>— Дык сёння ж у школе быў бацькоўскі сход.</p> <p>— Ну і што сказала настаўніца пра нашага Паўлу?</p> <p>— Ну, што. З мовамі ў яго нармалёва. А вось матэматыка... Настаўніца кажа, што трэба падцягнуць навыкі рахавання.</p> <p>— А як паводзіны?</p> <p>— О-о-о, тут яго трэба дукаваць а дукаваць. На перапынках лётае, неслух гэты. Ведаеш, што было? Наскочыў на дырэктара школы, і настаўніца мела вымову.</p> <p>— Бачыш, за гэтымі камандзіроўкамі дзіця зусім разбэсьцілася.</p>
<p>— Pasłuchaj, jakaja abviestka: «Za 10 kilametraŭ ad horadu pradajecca katedŹ z usimi bytavymi vyhodami».</p> <p>— Cikava, kolki Ź jon budzie kaštavać?</p> <p>— Blizka ad horadu, usie vyhody. Peŭna Ź, cana budzie nie małaja.</p> <p>— Što tam doŭha razvaŹać, davaj patelefanujem.</p>	<p>— Паслухай, якая абвестка: «За 10 кілямэтраў ад гораду прадаецца катэдж з усімі бытавымі выгодамі».</p> <p>— Цікава, колькі ж ён будзе каштаваць?</p> <p>— Блізка ад гораду, усе выгоды. Пэўна ж, цана будзе не малая.</p> <p>— Што там доўга разважаць, давай патэлефануем.</p>

Сугучныя словы (Созвучные слова)

У беларускай мове ёсць словы, якія па гучаньні падобныя да рускіх, але маюць зусім іншы сэнс. Ніжэй пададзены некаторыя з гэтых словаў.

беларускае слова	тлумачэньне слова па-руску	сугучнае рускае слова	пераклад сугучнага рускага слова
адка з	ответ	отказ	адмова
ара ць	пахать	орать (кричать)	галасі/ць
асоба	личность	особо (особенно)	асаблі/ва, адме/тна
брак	брак (дефект)	брак (супружество)	шлю/б
буйны	крупный	буйный (сумасшедший)	вар'я/цкі
бясьпе/ка	безопасность	беспечность	бестурботнасьць, нядба/йнасьць
век	возраст	век (столетие)	стагодзьдзе
ве/ка	крышка	веко у глаза	паве/ка
ве/тка	ветка (железнодорожная)	ветка (дерева)	галі/на
выго/да	удобство, уют	вы/года	вы/гада
вясе/льце	свадьба	веселье	весьлялосьць
гарбу/з	тыква	арбуз	каву/н
дыва/н	ковёр	диван	кана/па
е/сьці	принимать пищу	есть (имеется в наличии)	ёсьць
ё/лкі	прогорклый	ёлки (в лесу)	е/лкі
забор	водо-забор	забор (ограждение)	агароджа, парка/н
звод	свод (законов)	свод (перекрытие)	скляпе/ньне
зжа/ць	сжать (рожь, пшеницу)	сжать (сдавить)	сьці/снуць
зłodзей	вор	злодей	ліхадзе/й, злачы/нец
калё/сы	телега, повозка	колёса (автомобиля)	колы
касьцё/р	поленница; кострище	костёр	вогнішча
ка/чка	утка	качка (качание, болтанка)	калыха/ньне, хіста/ньне
кросны	ткацкий станок	крёсний (отец)	хросны (бацька)
крэ/сла	стул (жёсткий)	кресло (мягкое)	фатэ/ль
ла/яць	ругать	лаять (о собаке)	браха/ць
ложак	койка, кровать	ложка	лы/жка
лю/лька	трубка (для курения)	люлька (колыбель)	калы/ска
лю/ты	февраль	лютый (жестокий)	жорсткі, заця/ты
мані/ць	обманывать	манить (притягивать)	ва/біць
мір	мир (отсутствие вражды)	мир (вселенная)	сусьве/т
на/ціск	ударение (в слове)	натиск (нажим, давление)	націска/ньне
нядзе/ля	воскресение	неделя	ты/дзень
пакой	комната	покой	спакой
па/ра	пар	пора/ (года)	пара/
пах	запах	пах (промежность)	пахві/на
пей!	пой (песню)!	пей (воду)!	пі!
плё/ткі	сплетни	плётка, хлыст	бізу/н, пу/га
плот	забор	плот (для плавания)	плыт
пол	пол (биологич.)	пол (настил в доме)	падлога
пост	пост (на дороге)	пост (должность)	паса/да
прака/за	проказа (болезнь)	проказа (шалость)	свавольства
прастой	простой (бездействие)	простой (не сложный)	просты

просвѣща́ць	просветить (подвергнуть просвечиванию)	просветить (дать знания, научить)	адукава́ць
пушка	деревянная коробка	пушка (военная)	гарма́та
пыта́ць	спрашивать	пытать (мучить)	катава́ць
рашы́ць	известить, истребить	решить (задачу)	развяза́ць
сва́рка	ругань, скандал	сварка (электро)	зва́рка
слых	слух (чувство)	слух (молва)	пагалоска
стрэ́льба	ружьё	стрельба́	страляні́на
сьвет	мир, земля	свет (освещение)	сьвятло
тапі́ць	1) топить (пускать ко дну) 2) топить (сало и т.п.)	топить (печку)	палі́ць
твар	лицо	тварь (живое существо)	стварэ́ньне
трактава́ць	угощать	трактовать (объяснять)	тлума́чыць
трус	кролик	трус	баязьлі́вец
установа	учреждение	установка (оборудование)	абсталява́ньне, начы́ньне
халя́ва	голенище (у сапога)	халява (дармовщинка)	дарэ́мшчына
хлеб	хлеб (выпечка)	хлеб (зерно)	збожжа
хму́рны	хмурый (о человеке)	хмурый (о погоде)	хма́рны, па́хмурны
худы́	худой (тощий)	1) худой (дырявый) 2) худой (плохой)	1) дзіра́вы 2) благі́, ке́пскі
цяпло	тепло (сущ.)	тепло (нареч.)	це́пла
час	время	час	гадзі́на
часы́	времена	часы	гадзі́ньнік
язы́к	орган (часть тела)	язык (речь)	мова